

Józef Tarnowski (red. naukowa) *Powroty do Witkacego. Materiały sesji naukowej poświęconej Stanisławowi Ignacemu Witkiewiczowi* Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Słupsk 7-8 maj, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Słupsk 2006 s. 386.

Książka *Powroty do Witkacego* jest owocem pięcioletnich poszukiwań i dociekań, jakimi oddzielone są od siebie słupskie konferencje poświęcone osobie i twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza. Konferencje te już od piętnastu lat gromadzą na wspólnych posiedzeniach badaczy skupionych wokół rozległego obszaru badań nad twórczością autora *Pożegnania jesieni*.

Siódmego i ósmego maja 2004 Słupsk obchodził osiemdziesięciolecie regionalnego muzealnictwa; w ramach tych obchodów Muzeum Pomorza Środkowego zorganizowało już, w Zamku Książąt Pomorskich, trzeci z kolei cykl wykładów poświęconych Witkacemu. Prelegentom pomogła zapewne duchowa obecność samego artysty malarza – w Słupsku bowiem znajduje się aż 235 prac twórcy, na które składają się portrety pastelowe, rysunki oraz obrazy olejne. Słupszczanie mogą się szczycić tym, że jest to największa liczba jego dzieł malarskich, zgromadzona w jednym miejscu. Organizatorem konferencji i jednocześnie redaktorem naukowym *Powrotów do Witkacego* - wydanych materiałów sesji naukowej – był, zasłużony dla propagowania twórczości polskiego artysty, Józef Tarnowski.

Na niniejszą książkę składają się następujące artykuły: Beata Frydryczak - „Złapać przemijającą chwilę zachwyty nad światem. Pejzaże Witkacego”; Anna Żakiewicz - „Portrety kobiet demonicznych w młodzieńczej twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza”; Marianna Michałowska - „Autoportret: fotografia w poszukiwaniu twarzy Innego – na motywach <<Autoportretu wielokrotnego w lustrach 1915 – 1917>>”; Anna Jamroziakowa - „Kobieca podmiotowość w symbolicznym porządku? (na podstawie wybranych fotografii S. I. Witkiewicza)”; Beata Zgodzińska - „Recepcja schematów formalnych i tradycyjnych tematów sztuk plastycznych w obrazach i rysunkach Witkacego”; Daria Kołacka - „Deformacje: Portret między Witkacym i Baconem”; Stefan Symotiuk – „Hiperrobociarz – kto znaczy?”; Anna M. Kłonkowska – „Typy konstrukcyjne Kretschmera w dramatach Witkacego”; Monika Bokinić – „Teatr jako misterium metafizyczne: Witkacy i Artaud”; Tomasz Misiak – „Nienasycony hałas istnienia. Absurd w twórczości literackiej Witkacego”; Teresa Pękala – „Witkacy kontra Witkiewicz – konflikt paradygmatów”; Teresa Kostyrko – „Witkacy – Chwistek. Kontrowersje wokół teorii wielości rzeczywistości w sztuce”; Józef Tarnowski – „Czy filozofię Witkacego można uratować?”; Aleksandra Pawliszyn i Włodzimierz Pawliszyn - „Witkacowskie inspiracje filozoficzne”; Cecylia Judek – „Witkacy

o pisarzach w listach do żony”; Joanna Hoffman–Aulach – „Witkacy o swoich chorobach w listach do żony”; Julitta Fedorowicz–Stopa - „Trudno i darmo. Wspomnienia modelki Witkacego”.

Już sam rzut okiem na tytuły referatów pozwala zauważyć, iż poruszają one najróżniejsze elementy szeroko rozumianego spektrum twórczości Witkacego: analizują filozofię, skupiając się nie tylko na ontologii oraz historiozofii, łącząc je z wszelkimi sferami aktywności artystycznej, mówią o estetyce i twórczości literackiej oraz teatralnej, traktują o malarstwie i fotografii, wkraczają śmiało w sferę życia prywatnego artysty, znajdując w niej niejednokrotnie wytłumaczenie i klucz do interpretacji dzieł.

Autorzy odważnie poruszają obszary nowe i niezbadane, stawiają własne tezy, dokonują nowych interpretacji. Niepowtarzalność *Powrotów do Witkacego* polega między innymi na tym, że pośród listów i prac samego artysty, publikacja zawiera wiele z tych, które jeszcze nigdy nie był upowszechniane. Owo wkraczanie w kwestie jeszcze nie podjęte dotyczy szczególnie korespondencji: dwa referaty w sposób szczegółowy omawiają to zagadnienie, a użyte przez referentki materiały źródłowe tylko w trzeciej części zostały kiedykolwiek powszechnie udostępnione. Jeśli chodzi o reprodukcje prac Witkacego, to książka również w tej sferze wykazała się rzetelnością: znajdziemy tu kilka dzieł, które nigdy nie były przedstawiane szerszej publiczności. Na uwagę zasługuje również duża, jak na tego rodzaju publikację, ilość fotografii i reprodukcji (tak kolorowych, jak i czarno-białych), sprawia to, że praktycznie każde dzieło omawiane w referacie dostępne jest bezpośrednio (w postaci reprodukcji) czytelnikowi.

Ostatni tekst, który zawarty jest w *Powrotach do Witkacego* to wspomnienia Julitty Fedorowicz–Stopy, osoby, która portretowana była przez Witkacego dzieckiem będąc. Jej barwna, interesująca, osobista wypowiedź stanowi ciekawy i mocny akcent wieńczący wspólne dzieło wszystkich autorów tekstów zawartych w omawianej pozycji, podkreśla niejako ważność twórczości Witkacego oraz konieczność kontynuowania badań nad nią. Publikacja materiałów sesji naukowej poświęconej Witkacemu jest obszerna, liczy prawie czterysta stron, na których mieszczą się nie tylko reprodukcje i referaty, ponieważ do każdego odczytu dodano abstrakt w języku angielskim, a przede wszystkim po raz pierwszy opublikowano wykaz prac Witkacego, które obecnie znajdują się w zbiorach publicznych, szeroko i szczegółowo opracowano indeks nazwisk, co znacznie ułatwia korzystanie z tej publikacji. Dodano notki na temat autorów oraz osobny, szczegółowy spis ilustracji. Książka jest, jak na tego rodzaju pozycję, bardzo pięknie wydana i drobiazgowo, perfekcyjnie opracowana.

Wnikając w treści książki nietrudno zauważyć zaangażowanie i rzetelną pracę włożoną nie tylko w pracę nad publikacją, ale też nad przedsięwzięciem, jakim była cała konferencja. Zebrani badacze zaprezentowali bardzo szczegółową wiedzę i kompetencje, tworząc jednocześnie książkę ciekawą i dostępną dla każdego. Na szacunek i uznanie zasługuje konsekwencja, z jaką poszczególni badacze, pracując osobno, tworzą jedno środowisko naukowe, realizując jednocześnie nieformalny i całościowy program badań nad twórczością Stanisława Ignacego Witkiewicza.

Paulina Anna Tendera